



T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih: 17 Ekim 2025

Sayı: 14444

35673

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddelerine uygun olarak yazılı olarak yanıtlanması için gereğinin yapılmasını arz ederim.

Seyit Torun
Ordu Milletvekili

Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), idarenin her türlü işlem ve eylemini insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyerek idarenin işleyişinde adalet, saydamlık ve hesap verebilirliğin güçlendirilmesi amacıyla kurulmuştur. Ancak çeşitli sivil toplum kuruluşlarının ve akademik çevrelerin raporları, Kurumun bu misyonunu tam anlamıyla yerine getirmekte güçlük çektiğini ortaya koymaktadır.

Özgürlük Araştırmaları Derneği tarafından hazırlanan “Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu”, KDK'nın verdiği tavsiye kararlarının önemli bir kısmının idareler tarafından uygulanmadığını, uygulama oranının yıllar içinde gerilediğini ve Kurumun bu süreci izlemeye ilişkin etkin bir mekanizmaya sahip olmadığını tespit etmektedir. Ayrıca KDK'nın kararlarının yerine getirilmemesi halinde herhangi bir yaptırım veya zorlayıcı idari aracın bulunmadığı da vurgulanmaktadır.

Aynı rapor, KDK'nın aldığı başvuruların önemli bir bölümünün “kapsam dışı” sayıldığını, başvuru sahiplerine bu kararların gerekçeleri hakkında yeterli bilgilendirme yapılmadığını ve Kurumun karar metinlerinin kamuoyuyla düzenli biçimde paylaşılmadığını da belirtmektedir. KDK'nın internet sitesinde erişilebilir bir karar arşivinin veya açık veri sisteminin bulunmaması, hem şeffaflık hem de hesap verebilirlik ilkeleri açısından ciddi bir eksiklik oluşturmaktadır.

Ombudsmanlık kurumları ve ulusal insan hakları kurumları, yalnızca bağımsızlık, tarafsızlık ve kurumsal güven temelinde işlevsel olabilir. Bu kurumlara yönelik toplumsal güvenin zayıflaması, onların demokratik denetim kapasitesini doğrudan sınırlandırır. Ne var ki Türkiye’de son yıllarda –yargı da dahil olmak üzere– kurumlara duyulan güvenin azaldığı birçok araştırma tarafından ortaya konulmuştur. Örneğin Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV) tarafından yapılan saha çalışmasında katılımcıların %48,5’i yargının bağımsız olmadığını, %41,6’sı yargıya güvenmediğini, %42,6’sı ise yargının taraflı olduğunu ifade etmiştir. OECD’nin “yargıya güven” endeksinde de Türkiye, 39 ülke arasında 33 puanla sondan beşinci sırada yer almaktadır.

Bununla birlikte, bazı saha çalışmaları Kamu Denetçiliği Kurumu’nun toplum nezdinde henüz yeterince tanınmadığını ve sonuç alınabilirliğine dair güven algısının zayıf olduğunu göstermektedir. 26 ilde gerçekleştirilen bir araştırmada katılımcılara “idare karşısında haksızlığa uğradığınızda ne yaparsınız?” sorusu yöneltilmiş, yanıtların %44’ü mahkemeye, %30’u

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine (CİMER), yalnızca %10'u ise Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuracağını belirtmiştir.

Benzer şekilde, ayrımcılık algısına yönelik yapılan ve iki yılda bir tekrarlanan saha araştırmasının 2022 bulgularına göre, ayrımcılığa uğradığını düşünen bireylerin %67'si herhangi bir başvuru yapmadığını, bunların da yaklaşık %80'inin başvuru yapsa dahi sonuç alınamayacağına veya aleyhine sonuçlanacağına inandığını ortaya koymaktadır. Öte yandan, KDK'ya yapılan başvuruların büyük bölümünün "incelenemezlik" veya "gönderme" kararıyla sonuçlanması (yaklaşık %72 oranında) da vatandaşların kurumun işleyişi ve yetki alanı konusundaki bilgi düzeyinin halen sınırlı olduğunu göstermektedir.

Yargıya güven konusunda yaşanan bu ciddi erozyon yargı organlarının yanı sıra Kamu Denetçiliği Kurumu gibi denetim ve hak arama mekanizmalarını da doğrudan etkileyen bir güven krizine işaret etmektedir. Zira kamuoyunun gözünde "tarafsız ve bağımsız" olarak algılanmayan hiçbir kurum, temel hak ve özgürlüklerin korunması noktasında etkili olamaz. Bu nedenle KDK'nın tavsiye kararlarının uygulanabilirliği, izlenebilirliği ve şeffaflığı kadar, kurumsal güven ve bağımsızlığının güçlendirilmesi de önem arz etmektedir.

Bu çerçevede aşağıdaki soruların, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından yazılı olarak yanıtlanması istenmektedir:

SORULAR:

1. Kurulduğu yıldan günümüze kadar Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen tavsiye kararlarının idarelerce uygulanma oranı nedir?
2. KDK, uygulanmayan tavsiye kararlarına ilişkin hangi izleme ve raporlama yöntemlerini kullanmaktadır?
3. Kararların gereğini yerine getirmeyen kamu kurumlarına yönelik herhangi bir bildirim, uyarı veya raporlama sistemi bulunmakta mıdır?
4. 2022-2025 yılları arasında KDK'ya yapılan başvuruların kaç tanesi "kapsam dışı" olarak değerlendirilmiştir?
5. "Kapsam dışı" kararların gerekçelerinin kamuya açık biçimde yayımlanmasına yönelik herhangi bir yasal veya idari düzenleme planlanmakta mıdır?
6. KDK kararlarına ve tavsiyelerine ilişkin gerekçeli metinlerin tamamının erişilebilir olacağı bir dijital arşiv veya açık veri platformu oluşturulması yönünde bir çalışma yürütülmekte midir?
7. Kurumun bağımsızlık, tarafsızlık ve etkinliğini artırmak için yapısal veya mevzuatsal bir reform planı bulunmakta mıdır?
8. KDK'nın denetim etkinliğini artırmak amacıyla idareler üzerinde tavsiye kararlarının ötesine geçen bir izleme yetkisi tanınması gündemde midir?